

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จริยศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างและพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นผู้มีบุคลิกลักษณะ
อุปนิสัย และพฤติกรรมที่ดีงามเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม จริยศึกษาหรือการเสริมสร้างจริยศึกษา
จึงเป็นองค์ประกอบของการจัดการศึกษาของเยาวชนโดยตลอดมา แต่ปัญหาเกี่ยวกับเยาวชน
ในปัจจุบันด้านกิริยามารยาท ศีลธรรม และจริยธรรม นับว่าทวีความรุนแรงขึ้นตามลำดับ ซึ่งเห็นสมควร
ที่จะทำการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยการสอนจริยศึกษาแก่เยาวชนระดับต่าง ๆ เพื่อประโยชน์
ในการส่งเสริม เสริมสร้างและพัฒนาการทางด้านจริยธรรมของบุคคล¹

สื่อมวลชนในปัจจุบัน มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ ปลูกฝังความประพฤติ
อุปนิสัยของเด็ก ทุกวันนี้เด็กเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่อยู่ในกรุงเทพฯ ใช้เวลากับ
การดูโทรทัศน์หรืออ่านหนังสือมากกว่าที่จะใช้เวลาอยู่กับพ่อแม่ ดังนั้นอุปนิสัยความประพฤติ
ของเด็กจะได้รับสิ่งเร้าหรือแรงกระตุ้นจากโทรทัศน์หรือสิ่งพิมพ์มากกว่าพ่อแม่ ผลกระทบจากสิ่งเร้า
ดังกล่าวจะเห็นได้ชัดหากเปรียบเทียบระหว่างเด็กในเมืองกับเด็กในชนบท จะเห็นได้ว่าความรู้รอบตัว
อุปนิสัย ความประพฤติ และลักษณะการแต่งตัวก็มีความแตกต่างกันแม้จะเป็นเด็กวัยเดียวกันก็ตาม
ซึ่งอาจจะมีปัจจัยอื่นประกอบ เช่น ฐานะ หรือระดับการศึกษาของพ่อแม่ แต่อิทธิพลของสื่อมวลชน
ก็เป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะอธิบายความแตกต่างนี้

¹สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, "โครงการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
การสอนจริยศึกษาแก่เยาวชน" (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,
2523), หน้า 1.

อนึ่ง ในปัจจุบันโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อเยาวชนมาก เพราะเด็กจะใช้เวลาว่างเป็นส่วนใหญ่กับการดูโทรทัศน์ Wilbur Schramm¹ และผู้ร่วมงานของเขาได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้เวลาในการชมโทรทัศน์ของเด็ก ปรากฏว่าเด็กอายุ 3 ขวบ ใช้เวลาดูโทรทัศน์ 45 นาทีต่อวัน (จันทร์ - ศุกร์) เด็กอายุ 5 ขวบ การชมโทรทัศน์จะเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยประมาณ 2 ชั่วโมงต่อวัน เด็กอายุ 6 ขวบจนถึงเกรด 6 ซึ่งเป็นวัยที่ย่างเข้าสู่วัยรุ่น การชมโทรทัศน์อยู่ระหว่าง 2 ถึงสองชั่วโมงครึ่งต่อวัน เด็กระหว่างเกรด 5 - 8 การชมโทรทัศน์จะสูงขึ้นเล็กน้อย ประมาณ 3 ชั่วโมงต่อวัน และการชมโทรทัศน์จะค่อยลดต่ำลงจนถึงเกรด 12 (อายุประมาณ 17 ปี) การชมโทรทัศน์จะอยู่ระหว่าง 2 - 2 ชั่วโมงครึ่งอีก ตัวเลขเหล่านี้เป็นการชมโทรทัศน์ประจำวันธรรมดา สำหรับวันเสาร์ - อาทิตย์การชมจะเพิ่มขึ้นจากเดิมโดยเฉลี่ยครึ่ง - 1 ชั่วโมง และจากการวิจัยเกี่ยวกับเด็กไทยของบำรุงสุขและคณะ² พบว่าร้อยละ 90 ของเด็กกลุ่มที่ทำการศึกษาวิจัยในการดูโทรทัศน์ทุกวัน ดังนั้นจึงควรใช้โทรทัศน์เพื่อเป็นแรงเสริมทางด้านการศึกษาจากระบบอีกทางหนึ่งด้วย เพราะจากการวิจัยของ Berlyne (2508)³

¹Wilbur Schramm, Television in the lives of our children (Stanford : Calif, 1961), p.30.

²B.Siha-Umphai, Chamnong Vibulsri and Sukanya Terawani, The Impact of Television on Thai Children (Communication Research Center : Chulalongkorn University, 1975), p.152.

³D.E.Berlyne, "Structure and direction in thinking," in Educational Media : Theory into Practice (Charles E.Merrill Publishing Company Columbo Ohio : A Bell and Howell Company, 1965), pp.110-113

เกี่ยวกับการใช้สื่อทางด้านการสื่อความหมาย (Media of Communication) พบว่าโทรทัศน์ เป็นสื่อชนิดหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้ชมเป็นอย่างยิ่ง และเป็นสื่ออันทันสมัยที่มีคนดูมากชนิดหนึ่ง

ปัจจุบันสถาบันครอบครัว โรงเรียน และคำสอนซึ่งเป็นสถาบันที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กโดยตรง ต้องประสบกับปัญหาสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นปัญหา หนักทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพทำให้เกิดความบกพร่องและ "ช่องว่าง" ในการปลูกฝังจริยธรรมขึ้น จึงทำให้สถาบันสื่อมวลชนอันเป็นองค์กรสำคัญสำหรับสังคมปัจจุบันได้เข้ามามีบทบาทอย่างสูงในการ ปลูกฝังจริยธรรม¹

โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลในการปลูกฝังจริยธรรมของเด็กส่วนหนึ่งโดยเฉพาะ เด็กในเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร เพราะเด็กจะรับเอาความคิดและตัวอย่างจากโทรทัศน์ ได้เร็วโดยไม่รู้ตัว ดังนั้นโทรทัศน์จึงควรให้ความรู้และการศึกษาแก่เยาวชนในรูปของ การบันเทิง โดยพยายามจัดในลักษณะของภาพยนตร์หรือละครแต่ได้ลัดคิวซึ่งจะทำให้ไม่เบื่อ ผู้ชม สามารถทราบคิดอาจได้รับความรู้ในความหมายของคดี ทำให้เรียนรู้ทันโลกหรืออุปนิสัยใจคอ ของคน²

เนื้อหาสาระนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้และปลูกฝังทัศนคติในเด็ก หากรายการโทรทัศน์ที่ดี บทความในหนังสือพิมพ์ที่ดี ถูกจัดขึ้นโดยมุ่งที่จะให้ความรู้ประกอบกับ สาระบันเทิงก็นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง แต่ในทางตรงข้ามหากรายการโทรทัศน์หวังเนื้อหา สาระในหน้าหนังสือพิมพ์ก็ถูกจัดขึ้นโดยมิได้คำนึงถึงผลกระทบต่อเด็ก รายการอาจจะไม่ใช่ รายการสำหรับเด็ก แต่เด็กมีโอกาสนจะสัมผัสกับรายการนั้น ๆ ได้ทุกโอกาสก็อาจเป็นเหตุให้ เกิดผลร้ายทั้งทางด้านจิตใจและร่างกายได้ ตามที่นายแพทย์ท่านหนึ่งได้เคยกล่าวถึงปัญหาเด็ก

¹ สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, รายการสัมภาษสื่อมวลชนกับการพัฒนาเด็ก 12 - 14 ตุลาคม 2523 ที่ อ.ปากช่อง นครราชสีมา เอกสารหมายเลข 3 เรื่อง "สื่อมวลชน กับการปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็ก" (กรุงเทพมหานคร : สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2523), หน้า 7.

² อนันตธรรมา อังคินภานันท์, "โทรทัศน์กับการศึกษาแบบบันเทิง" (วิทยานิพนธ์ปริญญา- มหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 109.

ได้รับบาดเจ็บปีละหลาย ๆ คน เพราะพยายามกระโดดจากที่สูง หรือแสดงกิริยาผิดโหนต่าง ๆ เหมือนตัวละครการ์ตูนประเภททรายเป็นคำสตรัมย์ใหม่ในโทรทัศน์ ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากในหมู่เด็ก และเยาวชนของเรา หนังสือและละครโทรทัศน์หลาย ๆ เรื่อง เช่น เรื่องเกี่ยวกับอุบัติเหตุป่าจ ทำให้เด็กเกิดความกลัวโดยไม่มีเหตุผล เด็กไม่ล้ามารถแยกได้ว่าอะไรคือความจริง อะไรคือ ความบันเทิง จึงมักเชื่อในสิ่งที่เขาได้เห็น ได้เรียนรู้ เมื่อเด็กเกิดความเชื่อว่าอุบัติเหตุป่าจมีความจริง ความเชื่อนี้ก็จะฝังใจตลอดไปจนกระทั่งโตเป็นผู้ใหญ่ จะเห็นได้ว่ามีผู้ใหญ่จำนวนไม่น้อยที่เชื่อ ในเรื่องอุบัติเหตุป่าจทั้งที่ในฮิริตไม่เคยมีประสบการณ์ด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเขาเกิดความเชื่อตั้งแต่เด็กแม้กระทั่งโตเป็นผู้ใหญ่แล้วไม่เคยเจอผีก็ยังไม่ปิดถือความเชื่อครึ่งยังเป็นเด็ก อยู่นั่นเอง¹

คุณหญิงอัมพร มีคู่ช คุย เคยตั้งข้อสังเกตไว้ในบทความเรื่อง "ความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ในสังคมไทย" ว่าสื่อมวลชนเป็นส่วนหนึ่งในการก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างความคาดหวังกับความเป็นจริงของคนไทย ผู้เขียนอธิบายว่า ในเมืองไทยสื่อมวลชนเป็นงานของบุคคลกลุ่มน้อยที่ได้รับการศึกษาสูงอยู่ในเมือง ดังนั้นเนื้อหาสาระส่วนใหญ่จึงมักจะสะท้อนภาพสังคมสมัยใหม่ บทละครโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ไทยส่วนมากแสดงถึงสภาพครอบครัวที่มีความเป็นอยู่ดี เรื่องอาจจบลงด้วยพระเอกนางเอกที่อาจเริ่มต้นจากความยากจนแต่ลงเอยด้วยความสุขสบายสมหวัง ส่วน ภาพยนตร์จากต่างประเทศก็มักแสดงให้เห็นสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น รถยนต์สวยหรู ตู้เย็น โทรทัศน์ เป็นต้น นอกจากรายการดังกล่าวแล้ว การโฆษณาชักชวนให้คนซื้อของใหม่เพื่อเพื่อความทันสมัยหรือเพื่อดึงดูดความสนใจในเพศตรงข้าม ก่อให้เกิดกิเลสอยากได้ของต่าง ๆ เหล่านั้น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อเด็กในวัยที่ถูกชักจูงได้ง่าย เนื่องจากเด็กยังไม่มีการรับรู้ที่จะแยกความต้องการและความจำเป็นได้ นอกจากนี้สื่อมวลชนยังอาจเป็นตัวเสริมให้ช่องว่างระหว่างความเป็นจริงกับความฝันกว้างขึ้นอีก จากการเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลสำคัญในสังคมหรือผู้นำของประเทศและลักษณะการเล่นขำหรือภาพขำวั้นเป็นไปในลักษณะที่แสดงความพึง เพื่อโอ้อวดของบุคคลในสังคมชั้นสูง การกระทำหรือการให้ขำดังกล่าวอาจเป็นการทำให้ประชาชนนับถือ

¹ นายแพทย์พิศ สวรรค์นันทประวัตติ, "ทำอย่างไรให้ลูกฉลาด," นิตยสารดิฉัน ปีที่ 3 (ฉบับที่ 60, 2522) : 21.

ชนชั้นผู้นำของประเทศมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการแสดงตัวอย่างความเป็นอยู่ที่คนส่วนมาก
ไม่มีวันเสื่อมถึง¹

นายแพทย์ประสพ รัตนากร ได้กล่าวในบทความเรื่อง "ต้นเหตุที่ทำให้คนดูร้าย"
ว่าการที่คนเราล้มยมีจิตใจเทียมโหดทารุณนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น เพราะ
ความโหดเดี่ยวไม่มีที่ปรึกษา ขาดความอบอุ่นในครอบครัวทำให้ไม่เห็นคุณค่าของชีวิต แต่
"ปัญหาสำคัญอีกอันหนึ่งก็คือ มันมีตัวอย่างที่ไม่ดีจากหนังสือพิมพ์ประเภทกำลังภายใน มีการพินกัน
เสียดแทงกระชูด อย่างที่เรียกกันว่าเสียดท้วงจ่อ เด็กเห็นแล้วก็ทำตาม เช่น โดดตึกมิ่ง
ผูกคอตายมิ่ง รวมถึงละครที่มีการคบชู้คู่สาว ซึ่งอยากจะขอรับรองบรรดาสื่อบันเทิงทั้งหลายให้
ช่วยลดเรื่องบนเตียงอันโจ่งครึม และความโหดร้ายลงมิ่ง สังคมจะได้หน้าดีกว่านี้"²

จากปัญหาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาอิทธิพล
ทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ที่มีต่อเยาวชนบ้าง และผลที่ได้รับจากการวิจัยยังอาจนำไปใช้
แก้ไขปรับปรุงละครโทรทัศน์ เพื่อจะได้มีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

---

¹ คุณหญิงอัมพร มีคู่ช, "ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมในสังคมไทย," คู่มือปริทัศน์
ปีที่ 3 (19 กันยายน 2521) : 14 - 15.

² นายแพทย์ประสพ รัตนากร, "ต้นเหตุที่ทำให้คนดูร้าย," ไทยรัฐ
(21 มกราคม 2525) : 3.

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อทราบอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร ในเรื่องความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีเหตุผล ความกตัญญูต่เวที ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความสามัคคี การประหยัด ความยุติธรรม ความอดกล่าหะ และอื่น ๆ
2. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์กับองค์ประกอบต่าง ๆ คือ พื้นฐานการศึกษาของบิดามารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย ลักษณะการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนบุตรของบิดามารดา
3. เพื่อทราบแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขละครโทรทัศน์ให้มีบทบาทในการพัฒนาเด็กให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุ 11 - 15 ปี) โดยเลือกนักเรียนชั้น ม.2 ที่ศึกษาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2524 ในโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
2. ผู้วิจัยทำการสำรวจเฉพาะละครโทรทัศน์ซึ่งรับชมได้ในกรุงเทพฯ ในช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือนมิถุนายน 2525 เท่านั้น
3. สถานีโทรทัศน์ที่ออกอากาศละครโทรทัศน์รับชมได้ในกรุงเทพฯ มี 4 สถานี คือ
  - 3.1 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ของ อสมท.
  - 3.2 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 5
  - 3.3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7
  - 3.4 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 ของ อสมท.
4. การวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ของนักเรียนในหัวข้อต่อไปนี้เท่านั้น
  - 4.1 ความรับผิดชอบ
  - 4.2 ความซื่อสัตย์สุจริต

- 4.3 ความมีเหตุผล
- 4.4 ความกตัญญูทวาท
- 4.5 ความมีระเบียบวินัย
- 4.6 ความเสียสละ
- 4.7 ความล้ำคาศ
- 4.8 การประหยัด
- 4.9 ความยุติธรรม
- 4.10 ความซุตล้าหะและอื่น ๆ

นิยามศัพท์

"อิทธิพล" หมายถึงความประทับใจ ซึ่งเป็นความรู้สึกเฉพาะตัวของนักเรียน

"จริยธรรม" (Morality) หมายถึงความประพฤติปฏิบัติตนปฏิบัติชอบทั้งต่อตนเอง
ต่อผู้อื่น และต่อสังคมอันจะก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

"ความรับผิดชอบ" หมายถึงการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความเพียรและ
ความละเอียดรอบคอบ ยอมรับความผิดหรือความชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของตน ทั้งพยายามที่จะ
ปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

"ความซื่อสัตย์สุจริต" หมายถึงการประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา
ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

"ความมีเหตุผล" หมายถึงความสามารถใช้ปัญญาในการประพฤติปฏิบัติรู้จักไตร่ตรอง
ไม่หลงงมงายมีความยับยั้งชั่งใจ โดยไม่ผูกพันกับอารมณ์และความยึดมั่นของตนเองที่มีอยู่เดิมซึ่ง
อาจผิดได้

"ความกตัญญูกตเวที" หมายถึงความเป็นผู้มีสำนึกในความช่วยเหลือของผู้ที่ทำความดีแก่ตน
หรือประโยชน์ที่ได้รับจากสัตว์หรือสิ่งของ และสำนึกคุณตามลำดับภาพ

"ความมีระเบียบวินัย" หมายถึงการปฏิบัติให้ถูกต้องตามข้อบังคับ กฎหมาย มารยาท
และศีลธรรม

"ความเสียสละ" หมายถึงการละความเห็นแก่ตัว การให้เงินแก่คนที่ควรให้การช่วยเหลือ
กันด้วยกำลังแรง กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา

"ความสามัคคี" หมายถึงความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกันกระทำ
กิจการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

"การประหยัด" หมายถึงการใช้สิ่งทั้งหลายพอเหมาะพอควร ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด
รวมทั้งการรู้จักระมัดระวัง รู้จักยับยั้งความต้องการให้อยู่ในกรอบและขอบเขตที่พอเหมาะพอควร

"ความยุติธรรม" หมายถึงการปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง ล้อคค้องกับความจริงและ
เหตุผล ไม่ลำเอียง

"ความอดทน" หมายถึงความพยายาม ความบากบั่นในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง
ให้สำเร็จโดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยากลำบาก

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. อิทธิพลทางจริยธรรมซึ่งนำมาจากการแปลผลของแบบสอบถามที่ใช้วิธีการ The Critical Incident Technique นั้นเป็นตัวแทนคุณลักษณะที่สำคัญ (Significance) ของจริยธรรม
2. คำตอบของนักเรียนทุกคนมีความสำคัญเท่ากัน โดยไม่คำนึงถึง เพศ อายุ เชื้อชาติ ปัญหา ประสบการณ์ ความสนใจ ฯลฯ
3. นักเรียนทุกคนตอบแบบสอบถามด้วยความตั้งใจ โดยปราศจากอคติใด ๆ
4. ผู้วิจัยถือว่านักเรียนที่เป็นตัวอย่าง ประชากรทุกคนได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรมในด้านต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้วในวัตถุประสงค์จากการศึกษาตามหลักสูตรวิชาหน้าที่พลเมือง ศิลปกรรม ปัญหาสังคมไทย ประชากรศึกษา ฯลฯ เหมือนกันทุกคน

สัมมุติฐานในการวิจัย

อิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ของนักเรียนสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่อไปนี้

1. พื้นฐานการศึกษาของบิดามารดา
2. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
3. สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย
4. ลักษณะการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนบุตรของบิดามารดา

ข้อจำกัดของการวิจัย

แบบสอบถามในส่วนที่เล่าเหตุการณ์ที่ประทับใจจากละครโทรทัศน์ในด้านศีลธรรม ทั้งในด้านดีและไม่ดีซึ่งใช้ "วิธีการพฤติกรรมวิกฤติ" (The Critical Incident Technique) นั้นถือว่าใช้ได้ เพราะให้เวลาจำกัดไม่มีเวลาตรึงตรองนาน จึงไม่มีโอกาสที่จะปรุงแต่งเรื่องราว หรือข้อความให้เกินไปจากความรู้สึกที่แท้จริงได้

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ที่มีต่อเยาวชน
2. ทราบอิทธิพลทางด้านอื่น ๆ จากสื่อละครโทรทัศน์ที่มีต่อเยาวชน
3. เป็นแนวทางสำหรับสถานีโทรทัศน์ทุกสถานี ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดในการปรับปรุงแก้ไขการผลิตละครโทรทัศน์ให้ดียิ่งขึ้น
4. เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าการปลูกฝังจริยธรรมแก่เยาวชนโดยใช้สื่อมวลชนประเภทอื่นต่อไป